

Karla R. Poppera koncepcja prawdy

Kwestia podstawowego nośnika prawdziwości

NR 2780

Katarzyna Niebrój

Karla R. Poppera koncepcja prawdy

Kwestia podstawowego nośnika prawdziwości

Redaktor serii: Filozofia
Andrzej Kiepas

Recenzent
Jan Woleński

Publikacja będzie dostępna – po wyczerpaniu nakładu – w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa
www.sbc.org.pl

Spis treści

Wprowadzenie	7
1. Założenia Popperowskiej koncepcji prawdy	13
1.1. Założenia metafizyczne (pluralizm światów, realizm, ewolucjonizm).	14
1.2. Założenia semiotyczne (teoria języka i jego funkcji, Tarskiego koncepcja prawdy)	25
1.3. Przyjęcie logiki klasycznej	26
1.4. Koncepcja nauki jako paradygmatu wiedzy	29
1.5. Antypsychologizm (odróżnienie wiedzy obiektywnej od wiedzy subiektywnej, kontekstu odkrycia od kontekstu uzasadnienia)	33
2. Poppera koncepcja prawdy	41
2.1. Poppera definicja prawdy	48
2.2. Prawda: przedmiot, własność czy relacja?	54
2.3. Nośnik prawdziwości (<i>truth-bearer</i>)	61
2.4. Fakt jako to, co czyni nośnik prawdziwości prawdziwym (<i>truth-maker</i>)	73
2.5. Korepondencja	104
2.6. Możliwość kryterium prawdy	108
2.7. Upodobnienie do prawdy	112
3. Podstawowy nośnik prawdziwości a pochodne nośniki prawdziwości w Popperowskiej koncepcji prawdy	117
3.1. <i>Meaningful sentence</i>	120
3.1.1. <i>Meaningful sentence</i> jako wytwór czynności	121
3.1.2. <i>Meaningful sentence</i> jako element języka	134
3.1.3. <i>Meaningful sentence</i> jako element Świata Trzeciego	150
3.1.4. <i>Meaningful sentence</i> jako nośnik prawdziwości	158
3.2. <i>Sentence</i>	161
3.2.1. Pierwotność <i>sentence</i> wobec nazw i predykatów	162
3.2.2. Aspekt fizyczny <i>sentence</i>	167
3.2.3. <i>Sentence</i> jako nośnik prawdziwości	176

3.3. <i>Proposition</i>	178
3.3.1. Treść zdania	179
3.3.2. Myśl a zdanie wedle Fregego	193
3.3.3. <i>Proposition</i> jako nośnik prawdziwości	212
3.4. Teoria	214
3.4.1. Teoria a zdanie	215
3.4.2. Relacje logiczne	220
3.4.3. Teoria jako nośnik prawdziwości	223
3.5. Przekonanie	224
3.5.1. Klasyczna koncepcja wiedzy	226
3.5.2. Przekonanie jako nośnik prawdziwości	231
Wnioski	233
Bibliografia	253
Indeks osobowy	267
Summary	273
Zusammenfassung	277

Wprowadzenie

Ktoś mógłby rzec „Zdanie – to rzecz najpowszechniejsza w świecie”, a ktoś inny „Zdanie – to coś nader osobliwego!”¹

W prezentowanej pracy zasadniczą kwestią jest problem podstawowego nośnika prawdziwości (*primary truth-bearer*). Zamierzam pokazać zależność pochodnych nośników prawdziwości od prawdziwości podstawowego nośnika prawdziwości. Wymaga to określenia: co może być nośnikiem prawdziwości, co to jest podstawowy nośnik prawdziwości i w jakich relacjach pozostają do niego pochodne nośniki prawdziwości (a właściwie, jak się ma prawdziwość podstawowego nośnika prawdziwości do prawdziwości pochodnych nośników prawdziwości). Wybieram Poppera koncepcję prawdy jako przykład, który może posłużyć do rozpatrzenia tego problemu. Odwołuję się do prac Poppera z okresu *Wiedzy obiektywnej...* Korzystam przede wszystkim z angielskiego wydania: K.R. Popper: *Objective Knowledge. An Evolutionary Approach* (Oxford: Clarendon Press, 1973), ponieważ różnienia na *sentence*, *proposition*, *statement* są trudne do konsekwentnego utrzymania w polskim tłumaczeniu, w którym każde z nich może być zasadnie tłumaczone jako „zdanie”. W miejscach, w których odwołuję się do polskiego tłumaczenia lub do uwag polskiego tłumacza, korzystam z K.R. Popper: *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, w tłumaczeniu A. Chmielewskiego (Warszawa: PWN, 1992).

Zgodnie z Popperowską koncepcją prawdy prawdziwość jest orzekana o wielu różnych nośnikach: o *statement*, o *proposition*, o *theory*, o *sentence*, o *meaningful sentences*, o *belief*. Jeśli Popper przyjmuje wiele niesprowadzalnych do siebie nośników prawdziwości, to jego koncepcja prawdy jest do-

¹ L. Wittgenstein: *Dociekania filozoficzne*. Tłum. B. Wolniewicz. Warszawa 2004, par. 93.

brym przykładem pozwalającym rozpatrzeć za i przeciw odnośnie do poszczególnych nośników prawdziwości, zapytać także o podstawowy nośnik prawdziwości i o jego relacje do nośników pochodnych – dokładnie: o prawdziwość podstawowego nośnika prawdziwości, o prawdziwość pochodnych nośników prawdziwości i o rodzaj zależności prawdziwości pochodnych nośników prawdziwości od prawdziwości podstawowego nośnika prawdziwości.

Uprzedniego sprawdzenia wymaga, czy któryś z wymienionych przez Poppera nośników prawdziwości jest nośnikiem podstawowym. To zaś wymaga się rekonstrukcji jego koncepcji prawdy, co też sobie za podrzędny cel stawiam. Wstępnie przyjmuję koncepcję Yehoshuy Bar-Hillela podstawowego nośnika prawdziwości. Uznał on podstawowy nośnik prawdziwości za podstawowy w takim sensie, że prawdziwość wszystkich pozostałych nośników prawdziwości może być zredukowana do jego prawdziwości².

Czy jest tylko jeden rodzaj obiektów, które mogą być nośnikami prawdziwości? Czy wiele różnych rodzajów, a jeśli wiele, to jak się te nośniki prawdziwości i ich prawdziwość mają do siebie i do prawdy? Nazywam „pluralizmem” w kwestii nośników prawdziwości stanowisko przyjmujące, że jest wielość rodzajów nośników prawdziwości, za pluralizm skrajny uznaję stanowisko przyjmujące, że z owej wielości rodzajów nośników prawdziwości prawdziwość żadnego z nich nie może być zredukowana do prawdziwości innego (żaden nie jest więc podstawowy); „pluralizmem selektywnym” nazywam pogląd uznający, że prawdziwość obiektów różnych rodzajów jest redukowalna do prawdziwości podstawowego nośnika prawdziwości (mamy więc tu podstawowy nośnik prawdziwości i pochodne nośniki prawdziwości). „Monizmem” w kwestii nośników prawdziwości nazywam uznanie tylko jednego rodzaju nośnika prawdziwości, orzekanie prawdziwości o obiektach innego rodzaju uważa się za bezsensowne. Wstępnie zakładam, że pogląd Poppera jest wyrazem pluralizmu selektywnego.

Aby wskazać podstawowy nośnik prawdziwości, konieczna jest rekonstrukcja Poppera koncepcji prawdy. Koncepcję tę zestawię z G. Fregego koncepcją prawdy (z artykułu *Myśl – studium logiczne*), koncepcją A. Tarskiego i korespondencyjną koncepcją prawdy. Popper uważa, że nawiązuje do każdej z tych koncepcji: do Fregego – ze względu na odróżnienie myśli od myślenia i koncepcji trzeciego królestwa, wprost – do Tarskiego semantycznej koncepcji prawdy, którą uważa za „rehabilitację” klasycznej (korespondencyjnej) koncepcji prawdy.

Rekonstrukcja Popperowskiej koncepcji prawdy wymaga podjęcia wielu decyzji interpretacyjnych z powodu braku precyzji jego wystawiania się.

² Y. Bar-Hillel: *Primary Truth Bearers*. In: *Philosophical Problems in Logic*. Ed. J.W. Davies. Dordrecht 1969, s. 303.

Podstawowych terminów swej filozofii używa wieloznacznie. Popperowski sposób wyrażania się jest nie tylko nieprecyzyjny, ale także niekonsekwentny – autor, w różnych kontekstach, zmienia znaczenie używanych przez siebie słów, co stanowi źródło niejasności, a nawet potencjalnych sprzeczności, czyli niespójności koncepcji. Popper nie respektuje tradycji filozoficznej używania poszczególnych terminów. Sztandarowa i programowa niechęć Poppera do analizy znaczenia słów jest, niestety, także sposobem unikania ujawnienia niekonsekwencji i sprzeczności jego twierdzeń. Owa niejasność, brak precyzji i wieloznaczność dotyczą centralnych dla tej pracy kwestii: języka, statusu Świata Trzeciego, prawdy, faktu i nośnika prawdziwości. Popper programowo odcina się od badania znaczenia terminów, od sporu o słowa. Szanuję to stanowisko, pod warunkiem że są to *jedynie* spory o słowa. Sądzę, że w sporze Poppera i Wittgensteina, z pogrzebaczem w roli głównej, rację ma Popper – filozofia ma swoje problemy i należy je rozwiązywać. Jednak owo programowe sformułowanie Poppera o niespierananiu się o słowa jest – jak niestety wiele jego wypowiedzi – wieloznaczne. Można nie spierać się o słowa dopiero wtedy, gdy problem jest na tyle jasno wysłowniony, że staje się jednoznaczny, a dzięki temu rozwiązywalny. To właśnie niejednoznaczność sformułowań wywołuje „spory o słowa”. Problem możliwości korespondencyjnej koncepcji prawdy, i to popierającej realizm, jest istotny, ale Popper formułuje go niejasno, więc nie wiadomo, czy rzeczywiście udało mu się powiązać Tarskiego semantyczną teorię prawdy z realizmem metafizycznym i realizmem naukowym.

Dlaczego więc to Poppera koncepcja prawdy ma być przedmiotem mojej analizy? Wybieram tę koncepcję prawdy jako przykład, na którym zagadnienie podstawowego nośnika prawdziwości może być rozpatrzone, z kilku powodów.

Po pierwsze, w Poppera koncepcji prawdy prawdziwość jest orzekana o wielu różnych nośnikach. Sprawdzę, czy rzeczywiście są to odrębne rodzaje nośników prawdziwości. Popper orzeka prawdziwość o: *belief*, *sentence*, *meaningful sentence*, *proposition*, *statement*, *theory*.

W kwestii przekładu tych terminów decyduję się *belief* tłumaczyć jako „przekonanie”, *theory* jako „teoria”, terminów: *sentence*, *meaningful sentence*, *proposition* nie tłumaczę (w poszczególnych paragrafach, kiedy już wiadomo, o czym dany paragraf – ze względu na jego tytuł – traktuje, pozwalam sobie w tekście pisać „zdanie”, mając nadzieję, że ułatwi to, a nie utrudni rozumienie tekstu). Terminu *statement*, którego Popper używa najczęściej, unikam z dwóch powodów: po pierwsze, uważam, że autor traktuje go jako synonim *meaningful sentence*, więc nie ma sensu używać obu nazw; po drugie, *statement* ma w tradycji filozoficznej zasadniczo znaczenie wypowiedzenia, czyli zdania w kontekście pragmatycznym, a Popper nie takie nadaje mu znaczenie.

Po drugie, wspomnianą koncepcję wybieram z tego względu, że można na jej przykładzie ukazać konsekwencje obrania tego, a nie innego nośnika prawdziwości (w tym – w szczególności podstawowego nośnika prawdziwości) dla koncepcji prawdy (możliwości: wieczności, niezmienności, nie-stopniowalności, absolutności, niezależności od podmiotu – prawdy), w szczególności zaś dla teorii wiedzy (możliwości wiedzy obiektywnej). Zajęcie przez Poppera stanowiska metafizycznego (pluralizm metafizyczny, koncepcja trzech światów i realizm) pozwoli także na rozpatrzenie metafizycznych konsekwencji obrania takiego, a nie innego nośnika prawdziwości.

Po trzecie, wybieram Poppera koncepcję prawdy także dlatego, że pytając o prawdę, pyta on i o warunki możliwości prawdziwości nośnika; tym samym kwestia nośnika prawdziwości jawi się jako pierwszoplanowa. Choć co innego warunki prawdziwości (*truth conditions*), a co innego prawdziwość (*truth value*), to obie kwestie się łączą. Popper pyta o warunki prawdziwości i o prawdę (fałsz). Znajomość warunku prawdziwości nośnika wymaga (w większości przypadków) znacznie mniejszej wiedzy niż znajomość jego wartości logicznej, stanowi jednak konieczny punkt wyjścia ustalenia jego wartości logicznej.

Po czwarte, wybieram Poppera koncepcję prawdy również z tego względu, że w jego koncepcji wiedzy szczególne miejsce (wyróżnione i centralne) przypada fałszowi, co zgodnie z B. Russella warunkami poprawności koncepcji prawdy, jest istotnym sprawdzianem tych koncepcji. Czy w ujęciu Popperowskiej koncepcji prawdy jest „równoprawne” wobec prawdy miejsce dla fałszu?

Moją pracę można, jak sądzę, potraktować jako próbę odpowiedzi, za Popperem, na pytanie, które zadał Davidson: w jaki sposób przez wypowiedzianie zdań udaje się nam czasem powiedzieć coś, co jest prawdziwe?³ Metodą prezentowanej pracy jest analiza, nie historyczno-filozoficzna, lecz językowa, krytyka wewnętrzna i zewnętrzna Poppera koncepcji prawdy oraz interpretacja teje koncepcji.

Zakładam, że możliwe nośniki prawdziwości reprezentują (przedstawiają) rzeczywistość, nie badam owego reprezentowania, tylko je zakładam. „Obraz przedstawia to, co przedstawia – niezależnie od swej prawdziwości lub fałszywości – przez formę odwzorowania”⁴. Podstawowy problem *Traktatu logiczno-filozoficznego*... brzmi: jak zdanie przedstawia? Tego pytania w pracy nie stawiam, zakładam bowiem, że nośnik prawdziwości jakoś to

³ D. Davidson: *Zgodność z faktami*. W: *Idem: Eseje o prawdzie, języku i umyśle*. Tłum. M. Szczubiałka. Warszawa 1992, s. 34.

⁴ L. Wittgenstein: *Tractatus logico-philosophicus*. Tłum. B. Wolniewicz. Warszawa 1997, teza 2.22; zob. też tezę 2.222.

robi, i jeśli przedstawia (czyli jest zgodny lub niezgodny z rzeczywistością, prawdziwy lub fałszywy), to pytam: co to znaczy, że jest prawdziwy (fałszywy)?

Chcę rozważyć problem stosunku podstawowego nośnika prawdziwości do nośników pochodnych w Poppera koncepcji prawdy (jeśli w jego koncepcji jest podstawowy nośnik prawdziwości) w dwóch aspektach: ich relacji jako nośników prawdziwości i relacji samych ich prawdziwości. Jak się mają do siebie podstawowy nośnik prawdziwości i nośniki pochodne w koncepcji Poppera? Czy są tożsame, czy dadzą się do siebie zredukować, czy są jakoś od siebie zależne? Jeśli są do siebie redukowalne, to kwestia podstawowego nośnika prawdziwości znika. Jeśli nie, to można zapytać o kwestię drugą: jak się ma w Poppera koncepcji prawdy do siebie prawdziwość podstawowego nośnika prawdziwości i prawdziwość nośników pochodnych. Przyjmuję listę możliwych nośników prawdziwości za Popperem.

Przedmiotem moich rozważań będzie sprawdzenie: 1) czy w ujęciu Poppera dla każdego rodzaju nośnika prawdziwości prawdziwość (fałszywość) jest jego cechą; 2) czy dla każdego rodzaju nośnika prawdziwość (fałszywość) jest cechą relacyjną, pochodną wobec relacji korespondencji. Czy teoria jest prawdziwa ze względu na korespondowanie, tak jak jest prawdziwe poszczególne zdanie? A treść zdania? Rozważę, czy pierwotność lub pochodność nośnika prawdziwości nie jest tu ufundowana właśnie na tym, że ów nośnik wchodzi w relację korespondencji.

Chcę także zastanowić się nad związkiem obiektywności wiedzy z podstawowym nośnikiem prawdziwości. Czy podstawowy nośnik prawdziwości stanowi wedle Poppera także podstawę obiektywności wiedzy? Czy obiektywność wiedzy wspiera się na pochodnym nośniku prawdziwości? Czy podstawę swej obiektywności znajduje wiedza w tym, co językowe?

Chcę pokazać „elementy” obiektywizacji subiektywnych przeżyć do obiektywniej wiedzy. Jak twierdzi J. Woleński: „Łatwo jest powiedzieć, że sensory obiektywizują się ze swoich czynności, ale znacznie trudniej przychodzi wyjaśnić, jak to się dzieje”⁵. Popper próbuje pokazać, jak „sensory obiektywizują się ze swoich czynności”, odróżniając: wytwory od czynności, wytwory trwałe od wytworów nietrwałych, językowe od niejęzykowych, treść subiektywnych przeżyć od treści zdania, jako konsekwencji logicznych, pewność od prawdziwości.

⁵ J. Woleński: *Epistemologia. Poznanie. Prawda. Wiedza. Realizm*. Warszawa 2005, s. 104.

Indeks osobowy

- Adorno Theodor 110
Agassi Joseph 39
Ajdukiewicz Kazimierz 27, 43, 44, 69,
75, 76, 103, 107, 109, 123, 132, 161,
182, 246, 247, 255, 256, 259
Amsterdamski Stefan 23, 30, 39, 42,
58, 94, 115, 236, 250, 251, 253–256
Armsrtong David M. 73, 77, 256
Arystoteles 28, 43, 44, 48, 65, 68,
119, 163, 221, 228, 236, 244, 261
Austin John L. 41, 64, 65, 68, 69, 72,
75, 76, 87, 99, 107, 108, 119, 130,
163, 223, 225
Ayer Alfred J. 35, 47, 60, 108, 112,
114, 220, 226, 227
- Bańka Józef 151, 248, 262
Bar-Hillel Yehosua 8, 117, 118, 268,
272
Baszniak Tadeusz 14, 38, 68, 136,
253–255
Bense Max 142, 256
Berger Peter 122, 132, 137, 146, 147,
256
Bernays Paul 13, 111, 145, 218, 229,
230, 256
Biłat Andrzej 26, 29, 57, 77, 78, 180,
225, 256
Black Max 240, 242, 256
Bobyry Jerzy 123, 257
Bocheński Józef M. 28, 47, 48, 53, 55,
223, 243, 256, 257, 260
- Bohm David 32, 191, 257
Bolzano Bernard 21, 71, 178, 193,
257, 262
Bombik Mieczysław 48, 257, 261
Brentano Franz 68
Buczyńska-Garewicz Hanna 31, 135,
257
Bühler Karl 26, 140
Bunge Mario 13, 14, 103, 137, 256,
257, 262
Burge Tyler 209, 257
- Cackowski Zdzisław 151, 153, 154,
171, 176, 185, 187, 190, 257
Campbell Donald T. 13, 30, 31, 141,
148, 255, 257
Carnap Rudolf 31, 44, 51, 57, 58,
60–62, 64, 71, 74–76, 85, 120, 164,
178, 181, 199, 212, 257
Chalmers Alan 93, 116, 188, 214, 218,
231, 239, 244, 257
Chmielecka Ewa 151, 157, 257
Chmielecki Andrzej 32, 265
Chmielewski Adam 7, 15, 16, 20, 24,
31, 45, 50, 72, 79–81, 93, 96, 98,
110, 115, 122, 132, 139, 140, 151,
163, 164, 167, 168, 173, 188, 219,
238, 239, 250, 253–255, 257
Chwedeńczuk Bohdan 24, 33, 41–43,
48, 59, 60, 64, 73, 76, 87, 91, 92,
99, 104, 119, 144, 227, 249, 254,
256, 257

- Ciecierski Tadeusz 44, 120, 257
Cieśliński Cezary 181, 187, 264
Currie Gregory 30, 34, 257
Czarnecka Małgorzata 46, 90, 104, 116, 257
Czerniak Stanisław 249, 263, 264
- Davidson Donald 10, 60, 72, 74, 88, 164, 239, 240, 242, 258, 266
Dąbska Izydora 109, 264
Dobrosielski Marian 13, 136, 150, 151, 185, 258
Duda Roman 249, 264
Dummett Michael 137, 148, 162, 195–197, 199, 200, 203–207, 226, 232, 258
Dzieliński Paweł 16, 137, 261
- Eccles John C. 18, 131, 151, 157, 160, 167, 168, 170, 172, 173, 179, 188, 191, 221, 235, 255, 258
- Fernandes Sergio L. 18, 36, 151, 236, 242, 258
Feyerabend Paul K. 29, 30, 39, 41, 46, 92, 93, 104, 144, 219, 224, 258, 260, 261
Fleck Ludwik 20, 92, 104, 112, 114, 259, 260, 263
Fox John 73, 258
Freeman Eugene 15, 18, 19, 30, 31, 112, 123, 150, 151, 187, 190–192, 228, 259
Frege Gottlob 6, 8, 16–18, 21, 27, 30, 33–36, 38, 41, 42, 48, 55–58, 60, 66–68, 70, 71, 74, 77, 80, 81, 89, 99, 102, 104, 105, 110, 111, 117–119, 121–125, 128, 135, 137, 139, 141–143, 145, 152, 154, 156, 159, 162, 165, 173–175, 178, 180, 189, 193–211, 222, 224–227, 230, 232, 244–246, 257–260, 262–264, 268, 270, 272
- Gabler Dariusz 55, 256
Galewicz Włodzimierz 64, 259
Gavroglu Kostas 30, 257
- Geach Peter T. 57, 77, 198, 207, 211, 259
Gierulanka Danuta 15, 259
Głowiński Michał 142, 266
Gordon Mieczysław 109, 259
Goudaroulis Yorgas 30, 257
Grabińska Teresa 249, 259
Grobler Adam 20, 22, 23, 27, 90, 93, 94, 103, 104, 107, 112, 115, 223, 249, 259
Grodziński Eugeniusz 139, 259
Gryz Jarosław 164, 258
Grzegorzczak Andrzej 45, 181, 259
Gut Arkadiusz 34, 102, 205, 206, 259, 260
- Haack Susan 37, 147, 205, 259
Hacking Ian 27, 259
Hanuszewicz S. 111, 259
Harman Gilbert 52, 120, 259
Heidegger Martin 249, 250, 259
Heller Michał 22, 40, 98, 99, 216, 217, 259
Hempoliński Michał 21, 43, 202, 260, 261, 266
Husserl Edmund 34, 36, 102, 123, 260
- Ingarden Roman 15, 63, 69, 75, 82, 109, 125, 129–131, 133, 134, 143–147, 149, 152, 162, 163, 170, 218, 259, 260, 266
- Jabłoński Arkadiusz 18, 23, 48, 149, 151, 152, 223, 260
Jadacki Jacek 43, 64, 69, 83, 108, 260
Jodkowski Kazimierz 92, 114, 260
Juchacz Piotr 30, 262
Judycki Stanisław 28, 43, 48, 64, 68, 76, 84, 88, 90, 99, 213, 214, 257, 260
- Kamiński Stanisław 25, 28, 42, 260
Kant Immanuel 18, 36, 82, 90, 100, 109, 236, 258, 260

- Kartezjusz 14, 111, 229, 230, 259
Kasprzyk Krzysztof 144, 263
Klementowicz Magdalena 122, 258
Kłoskowska Antonina 151, 173, 190, 260
Kmita Jerzy 31, 39, 102, 132, 150–152, 215, 216, 260
Koj Leon 34, 62, 102, 126, 137, 200, 205, 243, 260
Kolakowski Leszek 31, 162, 260
Kotarbińska Janina 28, 48, 260
Kotarbiński Tadeusz 28, 58, 127, 209, 260
Kozakiewicz Helena 30, 256
Kozłowski Roman 30, 75, 262, 265
Kraft Victor 15, 20, 22, 31, 260
Krahelska Halina 89, 108, 255, 263
Kruk Andrzej 201, 261
Kuhn Thomas 30, 39, 92–96, 103, 111, 114, 231, 251, 260, 261
- Lakatos Imre 27, 30, 39, 107, 112, 257, 259, 261, 263
Leśniak Kazimierz 43, 163, 236, 256
Leśniewski Stanisław 67
Lubański Mieczysław 31, 266
Lubomirski Andrzej 21, 34, 202, 230, 261
Luckmann Thomas 122, 132, 137, 146, 147, 256
- Łaciak Piotr 147, 262
Łagosz Marek 197, 198, 261
Łodyński Andrzej 92, 93, 261
Łukasiewicz Jan 29, 65, 66, 69, 202, 209, 218, 221, 222, 236, 261
- Mace Arthur C. 132, 261
Magee Bryan 16, 23, 137, 150–152, 261
Malinowski Antoni 13, 51, 141, 235, 254, 255
Manne Albert 55, 261
Mates Benson 201, 261
Matraszek Karol 161, 261
McDowell John 243, 261
- Mendelski Tadeusz 32, 46, 112, 153, 261
Miller David 115, 261
Mirek Ryszard 136, 261
Misiek Józef 44, 48, 50, 261
Mokrzycki Edmund 30, 97, 256, 264
Moore George E. 60, 69, 76, 226, 262
Moroz Jacek 124, 152, 262
Morscher Edgar 21, 193, 262
Motycka Alina 15, 45, 91, 114, 244, 257, 262, 266
Munz Peter 14, 15, 18, 20, 31, 72, 82, 99, 100, 103, 107, 111, 116, 137, 144, 151, 152, 230, 241, 242, 262
Murawski Ronan 21, 111, 208, 258
Musgrave Alan E. 15, 30, 31, 33, 36, 110, 112, 114, 136, 153, 179, 188, 213, 215, 228, 231, 232, 262
Muszyński Zygmunt 224, 262
- Nagel Ernest 69, 109, 118, 178
Niebrój Katarzyna 27, 30, 151, 162, 248–250, 262
Niiniluoto Ilkka 110, 262
Niklas Urszula 25, 47, 135, 254, 260
Niżnik Józef 122, 256
Notturmo Andrea 18, 33, 34, 36, 109, 110, 125, 160, 191, 195, 222, 229, 230, 244, 262
Nowotniak Justyna 29, 41, 144, 258
- O’Heara A. 110, 262
Ogrodnik Bogdan 147, 214, 215, 218, 262
Olech Andrzej 34, 102, 123, 257, 260, 261
Ostromięcka Halina 94, 261
- Paczkowska-Łagowska Elżbieta 124, 262
Parys Jan 47, 243, 256
Pawłowski Tadeusz 256, 260, 261, 263, 264
Pelc Jerzy 132, 135, 240, 243, 256, 261–264
Pieńkowski Marek 75, 265

- Pietruska-Madej Elżbieta 15, 24, 36, 38, 39, 43, 59, 99, 103, 145, 152, 154, 157, 188–190, 229, 257, 263
- Pitagoras 194, 206, 246, 247
- Platon 95, 104, 128, 136, 144, 151–156, 161, 162, 170, 185, 190, 213, 228, 229, 248, 249, 256, 261, 263, 264, 270, 275
- Poczobut Robert 22, 38, 46, 152, 263
- Polanyi Michael 39, 231
- Popper Karl R. *passim*
- Poręba Marian 44, 120, 257
- Poznański Edward 47, 96, 248, 263
- Przełęcki Marian 182, 263
- Putnam Hilary 104, 110, 234, 273, 263
- Quine Willard 26, 71, 73, 74, 120, 136, 178, 219, 223, 247, 263
- Reinchenbach Hans 38, 39
- Rorty Richard 136, 263
- Rotter Krzysztof 38, 206, 211, 263
- Russell Bertrand 10, 28, 41, 47, 57, 60, 68, 69, 74, 75, 77, 78, 86, 89, 107, 164, 166, 224, 225, 235, 260, 263, 269, 273
- Sady Małgorzata 13, 150, 265
- Sady Wojciech 13, 20, 41, 64, 92, 96, 104, 112, 114, 150, 225, 259, 260, 263, 265
- Sala Michał 44, 120, 257
- Sapir Edward 142
- Saussure Ferdinand de 144, 146, 175, 176, 263
- Schaff Adam 91, 263
- Scheler Max 58, 175, 249, 262–264
- Schilpp Paul A. 13, 47, 54, 123, 235, 238, 253–260, 262, 263, 265
- Schlick Moritz 105
- Schutz Alfred 97, 264
- Searle John 146, 264
- Sextus Empiryk 109, 264
- Sher Gila 181, 183, 264
- Siemek Marek 30, 249, 256, 259
- Sierocka Beata 13, 110, 264
- Sierszulska Anna 37, 56, 147, 259, 265
- Skolimowski Henryk 15, 18, 19, 30, 31, 111, 112, 123, 150, 151, 187, 190–192, 228, 259
- Sluga Hans 34, 264
- Słomski Wojciech 46, 137, 138, 140, 264
- Stanosz Barbara 26, 52, 74, 119, 120, 138, 146, 237, 243, 247, 257–261, 263, 264
- Stępień Antoni 108, 119, 264
- Strawiński Witold 151, 257
- Strawson Peter 62, 119, 211, 237, 240, 264
- Stróżewski Władysław 15, 264
- Such Jan 39, 96, 161, 219, 261, 263, 264
- Suszko Roman 56, 57, 59, 96, 161, 238, 264
- Szczubiałka Michał 10, 60, 136, 240, 242, 258, 263
- Szołtysek Adolf E. 27, 262, 264
- Szubka Tadeusz 62, 119, 137, 237, 243, 258, 261, 264
- Ślaga Szczepan 31, 266
- Tarski Alfred 5, 8, 9, 14, 19, 25, 26, 32, 33, 41, 43–45, 48–53, 57, 59, 62, 64, 67–70, 72–74, 96, 105, 108, 118, 120, 140, 141, 143, 162, 180–184, 212, 213, 235, 237–244, 247, 255, 264, 266, 268, 269, 272–274
- Tharp Lesli H. 186, 187, 264
- Thom Rene 248, 249, 264
- Tichy Pavel 115, 265
- Tokarz Marek 26, 29, 57, 183, 242, 265
- Tomasz z Akwinu 43, 265
- Toulmin Stephen 39, 93
- Tuchańska Barbara 205, 206, 265
- Twardowski Kazimierz 67–69, 119, 121–125, 127, 128, 132–134, 152, 189, 262, 265

- Vertulani Jan 214, 265
- Wang Hao 56, 265
- Watkins John 13, 14, 20, 30, 32, 140, 153, 173, 174, 180, 186, 190, 192, 230, 255, 265
- Wątroba Wiesław 16, 17, 151, 188, 265
- Węgrzecki Adam 75, 144, 259, 264
- Węsierska Lucyna 22, 38, 46, 152, 263
- White Morton 237, 263, 264
- Whitehead Alfred 75, 164, 265
- Whorf Benjamin 95, 142
- Witkowski Marek 240, 258
- Wittgenstein Ludwig 7, 9, 10, 13, 17, 31, 48, 57, 62–64, 69, 71, 72, 77, 78, 80, 82, 83, 85, 86, 103–105, 108, 119, 134, 136, 137, 141, 144, 150, 162, 174, 178, 184, 196, 198, 207, 210, 214, 215, 220, 222, 226, 228, 230, 231, 242, 251, 262, 263–266
- Włodarczyk Jacek 17, 265
- Woleński Jan 4, 11, 22, 27, 31, 37–39, 42, 44, 45, 52, 55, 56, 59, 60, 62, 64–69, 73, 88, 91–95, 111, 115, 121, 123, 124, 129, 147, 178, 199, 211, 215, 224, 227, 255, 258, 259, 264–266
- Wolicki Krzysztof 250, 259
- Wolniewicz Bogusław 7, 10, 17, 48, 62, 64, 117, 119, 210, 251, 258, 265
- Wójcicki Ryszard 31, 239, 266
- Wundheiler Aleksander 47, 96, 248, 263
- Wysocki Michał 149, 266
- Zabierowski Mirosław 249, 259
- Zamiara Krystyna 14, 45, 91, 266
- Ziółkowski Marek 15, 151, 154, 167, 184, 186, 189, 190, 266
- Znamierowski Czesław 76, 89, 226, 262, 263
- Znaniński Florian 151, 162, 208, 262, 266
- Zygmunt Jan 43, 162, 181, 237, 264
- Żarnecka-Biały Ewa 111, 259
- Żegleń Urszula 14, 24, 72, 239, 266
- Życiński Józef 31, 266

Katarzyna Niebrój

Karl R. Popper's conception of truth

The issue of the primary truth-bearer

S u m m a r y

The main concern of my work is the issue of the primary truth-bearer in Popper's conception of truth. Popper accepts much, including a part of truth-bearers that do not come down to one another: *sentence*, *meaningful sentence*, *proposition*, *theory* in the objective knowledge, and *belief*, i.e. conviction beyond it. Here, I accept Y. Bar-Hillel's conception of primary truth-bearer, according to which the primary truth-bearer is primary in the sense that the truthfulness of all remaining types of truth-bearers might be reduced to its truthfulness.

In order to indicate the primary truth-bearer, I reconstruct Popper's conception of truth from the period of *Objective Knowledge...* I contrasted it with G. Frege's conception of truth (from the article *Thought – a logical study*), A. Tarski's conception, and correspondence conception of truth because Popper thinks that he refers to each of these conceptions: to Frege because of separating the thought from thinking and the conception of the third kingdom, directly to Tarski's semantic conception of truth which he considers to be a "rehabilitation" of the classic (correspondence) conception of truth.

As far as Popper's conception of truth is concerned I state that:

Popper gives many definitions of truth, neither ambiguous, nor imbalanced. According to the author of *Objective Knowledge...* the truth is the feature of the truth-bearer. In case of the primary truth-bearer, it is its relative feature in view of the relation of corresponding with facts. Popper's term "fact" remains ambiguous. It is difficult to define the relationship between the "assumed fact" and the "real fact" and, thus, decide which the primary truth-bearer corresponds with. Also, I show other problems connected with Popper's way of understanding the fact, especially I am trying to find out if, when Popper explicitly rejects the conception of cognition as a copy and claims that there is no direct access to reality, the negation of the non-assumption knowledge forces the rejection of the correspondence conception of truth.

As regards the correspondence relation as such, I showed that in Popper's view only the negative characteristics of this relation can be found and until one defines the meaning of the term "correspondence", speaking of truth, in the sense of correspondence, is not false but empty. And so it is in Popper's conception in my opinion.

With reference to the consequences of the inability to establish the criterion of truthfulness, I am in favour of interpreting Popper's conception of knowledge as the third indirect way, between dogmatism and scepticism: the author agrees with sceptics and is against dogmatists claiming that we cannot know what the truth is, and agrees with dogmatists, against sceptics, that the notion of objective truth plays an important role as a regulative idea, as something that allows for an objective mistake and learning from one's own mistakes.

Is Popper's conception of assimilation to truth a modification of a classic understanding of truth? I claim that Popper does not modify a classic understanding of truth, either in the sense that he completes it with the third logical value or in the sense that he replaces the notion of truth with the notion of "assimilation to truth". I think that the author of *Objective Knowledge...* introduces assimilation to truth, treating it as a separate category. The differences between truth and assimilation to truth are visible: truth is absolute, assimilation is relative, truth is non-gradable, assimilation is gradable, the sentence is truth-bearer, the systems of sentences, i.e. theories, not a particular sentence, are truth-bearer, truth bases on the correspondence relation, assimilation to truth does not.

One of the conditions of the appropriateness of Russell's conception of truth is the place for falsity. In Popper's conception of knowledge falsity is given a special (distinctive and central) place in view of falsification and its importance for knowledge. Is the place for falsity legitimate for truth in the place of Popper's conception of truth? According to the author of *Objective Knowledge...*, falsity is the feature of false sentences. Why is a false sentence false? What makes it false? If the sentence is true because it gains the feature of being true deriving from the correspondence relation, what happens if the false sentence does not enter this relation at all? What does it gain the feature of being false from?

From the comparison of Popper's conception of truth with the classic conception of truth and Tarski's semantic conception of truth, I draw a conclusion that an important difference between the correspondence conception and Popper's conception makes not only Popper's defining truth as a correspondence with facts, but also reality as something the sentences correspond with. It seems that the emphasis of the dependence of truth on the being (and not the other way round!) constitutes an important element in the classic conception of truth. The accusations towards the classic conception of truth also refer to Popper's conception. These are: it does not give the criterion of truth, the notion of correspondence is unclear, it regresses to infinity, it is difficult to refer it to tautology, it is difficult to explain the truthfulness of negative sentences, it is accused of Big Fact.

As far as the relationship between Popper's conception of truth and Tarski's semantic conception of truth is concerned, I think that Popper uses Tarski's semantic theory at variance with its theoretical appropriateness, giving it the status that Tarski explicitly avoids: an epistemological, realistic, universalistic one to the languages that can use a semantic definition of truth, in notions ("fact", "reality", "correspondence"), the avoidance of which was Tarski's success, and Popper's conception of truth is not a semantic conception (in Tarski's understanding of semantics). Tarski, in his conception of truth, refers to the relation of fulfillment while Popper to the relation of correspondence.

I find Popper's reference to Frege a misunderstanding. Neither the conception of worlds is the equivalent of the third kingdom, especially the Third World is not the equivalent of the third kingdom, nor Frege's separation of the thought from thinking is Popper's separation of the product from activity. Frege, in contrast to Popper, accepts a completely different conception of Truth, accepts its cognizability, defines the relationship between truth and thought as well sentences in a different way, does not treat Truth either as truthfulness or as property. Frege, like Popper, accepts many different truth-bearers, yet, not all of them can be reduced to the truthfulness of one (the truthfulness of the opinion cannot be reduced to the truthfulness of the thought), so Frege does not have the primary truth-bearer, while Popper does.

As far as Popper's truth-bearer is concerned, I claim that he ascribes being true to many different (and of different types) bearers, though the bearers as such cannot be reduced to one another, so their truthfulness is a primary truth-bearer.

What does truthfulness mean for truth-bearer? Truthfulness is a feature of truth-bearers, but the very feature concerns only the *meaningful sentence* because of the fact that it corresponds with the fact.

Are pure meanings the primary truth-bearers in Popper's understanding or actually uttered sentences having their physical aspect? The lack of precision in speaking and ambiguity of *proposition* are a convenient means of avoiding the accusations of inconsequence and contradiction for Popper. The lack of necessary differentiations makes it impossible to unanimously solve the issue of truth-bearer.

What makes a *meaningful sentence* and *proposition* be considered a primary truth-bearer in Popper's conception of truth? Popper thinks that truth, false, truthfulness, falsity are eternal. Such a statement makes the meanings, *propositions*, truth-bearers because it is possible to make them eternal. Can the truthfulness of a sentence be eternal if the sentence was once created? Does the author claim that the temporary products have eternal (timeless) features? Can one assume that the sentence is true although it has not been uttered (yet)? I claim that the logical value of the meaningful sentence cannot exist without the *meaningful sentence* whereas the temporary existence of the *meaningful sentence* does not undergo discussion.

Another issue in favour of treating *proposition* a primary truth-bearer in Popper's conception of truth is the fact that Popper does not refer the relativization of truth bearer to the language. If the sentences were the primary truth-bearers, such a definition of the bearer would relativise truth to some language. Considering *propositions*, the primary truth-bearers make it possible to skip the differences between languages, and frees truthfulness from the language.

In favour of making the content the primary truth-bearer is Popper's correspondence of the sentence with facts in plural forms, which may be easily referred to the meaning of the sentence: one sentence corresponds with many facts corresponding to the logical consequences of the very sentence, i.e. its meaning. On the other hand, if one assumes that the truthfulness (falsity) does not refer primarily to sentences but to the meaning, such a solution seems to lead to conclusions unacceptable to Popper: conclusions on the readiness of objective knowledge, Plato's status of the content, the assumption that objective knowledge is not a human product or the human knowledge consists in discovering exclusively, which Popper explicitly rejects.

It seems that *propositions*, in Popper's conception, are only shadows of sentences while the meaning of the sentence is secondary to the sentence, and sentences (not *propositions*) have logical consequences, only sentences enter the correspondence relation. One cannot understand what the sentence as the knowledge element is without referring it to truth and false. Sentences, as the language element, bring about the objectivization of knowledge.

What are the consequences of treating the *meaningful sentence* as the primary truth-bearer for the truth alone? Against Popper's conviction, if the *meaningful sentence* is the primary truth-bearer, the truth cannot be ascribed to eternity or invariability. The truth cannot be absolute; it must be relative to a given language as such a truth-bearer allows for making the truth independent on the subject. It constitutes a solid basis for the possibility of the objective knowledge.

Katarzyna Niebrój

Karl R. Poppers Konzeption der Wahrheit

Die Hauptträger der Richtigkeit

Zusammenfassung

Zum Hauptthema vorliegender Arbeit ist das Problem des Hauptträgers der Wahrheit (*Primary truth-bearer*) in Poppers Konzeption der Wahrheit. Karl R. Popper unterscheidet mehrere, darunter auch einige aufeinander nicht bringbare, Wahrheitsträger: die Meinung (*sentence*), sinnvolle Meinung (*meaningful sentence*), die Annahme (*proposition*), die Hypothese (*theory*) im Bereich des objektiven Wissens, und die Überzeugung (*belief*). Die Verfasserin erklärt sich hier für die von Y. Bar-Hillel angenommene Definition, laut deren der Hauptträger von der Richtigkeit nur in dem Sinne grundlegend sei, dass die Echtheit von allen übrigen Arten der Richtigkeitsträger bis auf seine eigene Echtheit zurückzuführen sei.

In ihrer Suche nach einem Hauptträger der Richtigkeit bezieht sich die Verfasserin auf die von Popper in seinem Werk *Objektives Wissen...* vorgelegte Konzeption der Wahrheit. Sie konfrontiert sie dann mit der Wahrheitskonzeption von G. Frege (aus dessen Artikel *Der Gedanke – eine logische Studie*), der Konzeption von A. Tarski und mit der Korrespondenzkonzeption von der Wahrheit. Karl R. Popper vertritt zwar die Meinung, dass seine Konzeption jeder der genannten Ideen nahe steht: von Frege übernahm er die Unterscheidung zwischen dem Gedanken und dem Denken und seine Konzeption des dritten Königreiches; von Tarski dagegen die semantische Wahrheitskonzeption, die er für eine „Wiederherstellung“ der klassischen Wahrheitskonzeption (Korrespondenzkonzeption) hält.

Was die Poppers Konzeption der Wahrheit angeht, behauptet die Verfasserin folgendes: Popper führt mehrere weder gleichbedeutende, noch gleichwertige Definitionen der Wahrheit an. Nach dem Autor des Werkes *Objektives Wissen...* sei die Wahrheit die Eigenschaft des Richtigkeitsträgers. Wenn es um den Hauptträger geht, ist das seine Relationseigenschaft, da sie den Tatsachen entspricht. Der Begriff „Tatsache“ scheint bei Popper mehrdeutig zu sein. Es ist schwer, die Beziehung zwischen der „vermutlichen Tatsache“ und der „wirklichen Tatsache“ zu bezeichnen und zu entscheiden, womit der Hauptträger der Richtigkeit korrespondiert. Mit Poppers Betrachtung der Tatsache gibt es auch andere Probleme; Popper ist *explícite* damit nicht einverstanden, die Erkenntniskonzeption als eine Kopie zu verwenden. Er nimmt an, dass es keinen unmittelbaren Zutritt zur Wirklichkeit gibt, und

die Ablehnung des thesenlosen Wissens zwingt dazu, die Korrespondenzkonzeption der Wahrheit abzulehnen.

Was die Relation der Korrespondenz anbetrifft zeigt die Verfasserin, dass sie von Popper negativ beurteilt wird. Solange die Bedeutung des Terminus „Korrespondenz“ nicht geklärt wird, so meint Putnam, ist die Betrachtung der Wahrheit im Sinne der Korrespondenz zwar nicht falsch, aber sinnlos. So ist es auch nach der Verfasserin bei Popper der Fall.

Da man nicht im Stande ist, ein Richtigkeitskriterium zu bestimmen, wählt Popper in seiner Wissensidee einen dritten Weg, der zwischen dem Dogmatismus und Skeptizismus zu lokalisieren wäre. Er ist mit den Skeptikern einig und tritt gegen die Dogmatiker auf, dass man nicht wissen könne, was wahr sei. Er ist dagegen mit den Dogmatikern einig und tritt gegen die Skeptiker auf, dass der Begriff „objektive Wahrheit“ als eine regulative Idee (es sei möglich, objektive Fehler zu machen und aus den Fehlern Schluss ziehen) von Bedeutung sei.

Ob die von Popper entwickelte Konzeption der Anpassung an die Wahrheit eine modifizierte klassische Auffassung der Wahrheit ist? Die Verfasserin ist der Meinung, dass Popper weder diese Auffassung der Wahrheit modifiziert, noch den Begriff „Wahrheit“ durch den Begriff „Anpassung an die Wahrheit“ ersetzt. Der Begriff „Anpassung an die Wahrheit“ wird von dem Autor der *Objektiven Wahrheit...* als eigene Kategorie eingeführt. Die Unterschiede zwischen der Wahrheit und der Anpassung an die Wahrheit sind leicht zu erkennen: die Wahrheit ist absolut und die Anpassung an die Wahrheit dagegen – relativ; die Wahrheit ist nicht graduierbar, die Anpassung an die Wahrheit – graduierbar; ein Wahrheitsträger ist ein Satz, ein Träger der Anpassung an die Wahrheit ist nicht der einzelne Satz, sondern die Satzsysteme, also Theorien; die Wahrheit fußt auf die Korrespondenzbeziehung, die Anpassung an die Wahrheit dagegen – nicht.

Russell ist der Meinung, dass die Richtigkeit der Wahrheitskonzeption u.a. davon abhängt, ob sie die Möglichkeit der Falschheit berücksichtigt. In Poppers Wissenskonzeption wird der größte Wert der Falschheit beigemessen (die Falsifikation und deren Bedeutung für die Wissenschaft). Ob hier aber die Wahrheit mit der Falschheit gleichbedeutend ist? Popper behauptet, dass die Falschheit für falsche Sätze kennzeichnend sei. Warum ist ein falscher Satz falsch, wovon hängt das ab, dass ein Satz als falsch betrachtet ist? Wenn ein Satz nur wegen seiner aus Korrespondenzbeziehung resultierenden Wahrheitseigenschaft wahr ist, darf ein Satz, der mit der genannten Beziehung nicht in Kontakt kommt ein falscher Satz genannt werden?

Die Verfasserin hat Poppers Wahrheitskonzeption mit klassischer Wahrheitskonzeption und semantischer Wahrheitskonzeption von Tarski verglichen und hat folgende Schlüsse gezogen: ein wesentlicher Unterschied zwischen der Korrespondenzkonzeption und Poppers Konzeption besteht darin, dass Popper nicht nur die Wahrheit als eine Korrespondenz mit den Tatsachen, sondern auch die Wirklichkeit als etwas, womit die Meinungen korrespondieren definiert. Wie es scheint, ist die Abhängigkeit der Wahrheit von dem Sein (und nicht umgekehrt!) das wichtige Element der klassischen Konzeption der Wahrheit. Die der klassischen Wahrheitskonzeption gemachten Vorwürfe betreffen auch die Konzeption von Popper: fehlendes Wahrheitskriterium, unverständlicher Begriff von der Korrespondenz,

Regress zur Unendlichkeit, schwerer Bezug auf die Tautologie, schwer erklärbare Wahrheit von negativen Meinungen, Großer Fakt.

Zur Wechselbeziehung zwischen Poppers Wahrheitskonzeption und semantischer Konzeption von Tarski: Popper benutzt die semantische Theorie in Widerspruch zu deren theoretischer Richtigkeit, indem er der Tarskis Wahrheitstheorie den von Tarski selbst explizit vermiedenen Status: epistemologischen, realistischen, universalistischen (Sprachen, bei denen semantische Definition der Wahrheit angewandt werden kann) gibt und solche Termini, wie „Tatsache“, „Wirklichkeit“, „Korrespondenz“ anwendet, deren Vermeidung Tarskis Erfolg war. Die Wahrheitskonzeption von Popper ist Tarskis Meinung nach keine semantische Konzeption; Tarski beruft sich auf Verwirklichungsbeziehung und Popper auf Korrespondenzbeziehung.

Die Verfasserin findet es für Missverständnis, dass sich Popper auf Frege bezieht: die Theorie der Welten entspricht nicht der Theorie der Königreichen und besonders die Dritte Welt entspricht nicht dem dritten Königreich; die Fregges Unterscheidung zwischen dem Gedanken und dem Denken ist der Poppers Unterscheidung zwischen dem Produkt und der Tätigkeit nicht äquivalent. Im Gegensatz zu Popper nimmt Frege eine andere Konzeption der Wahrheit an: er akzeptiert deren Erkennbarkeit, auf andere Weise bestimmt er das Verhältnis von der Wahrheit zu Gedanken und Sätzen; weder die Wahrheit, noch die Richtigkeit werden von ihm als ein Eigentum betrachtet. Ähnlich wie Popper nimmt Frege verschiedene Richtigkeitsträger an, von denen aber nicht *alle* auf die Richtigkeit eines Trägers zurückzuführen sind (die Richtigkeit der Meinung lässt sich auf die Richtigkeit der Gedanken nicht zurückführen). Im Unterschied zu Popper gibt es bei Frege keinen Hauptträger der Richtigkeit.

Was den Hauptträger der Richtigkeit angeht, hält Popper verschiedenerlei Träger für richtig. Anders als es bei der Richtigkeit der Fall ist, sind diese Träger auf sich selbst nicht zurückzuführen – das ist also ein Hauptträger der Richtigkeit.

Die Richtigkeit ist die Eigenschaft der Richtigkeitsträger; das betrifft aber nur die mit der Tatsache korrespondierenden sinnvollen Meinungen (*meaningful sentences*). Was ist bei Popper der Hauptträger der Richtigkeit: reine Inhalte oder die tatsächlich ausgesprochenen Sätze mit einem realen Aspekt? Ungenaues Ausdrücken und mehrdeutige Annahme (*proposition*) sind eine für Popper günstige Methode, die Vorwürfe der Inkonsequenz und des Widerspruchs zu vermeiden. Da es keine nötigen Unterscheidungen gibt, lässt sich das Problem des Richtigkeitsträgers eindeutig nicht lösen.

Was spricht dafür, in Poppers Wahrheitskonzeption *meaningful sentences* oder eher *proposition* als Richtigkeitsträger zu betrachten? Popper meint, die Wahrheit, die Unwahrheit, die Richtigkeit und die Falschheit sind ewig. Diese Behauptung lässt die Inhalte (*propositions*) als Richtigkeitsträger ansehen. Ist ein früher entstandener Satz schon für immer richtig? Verfügen zeitweilige Produkte über zeitlose Eigenschaften? Kann man annehmen, dass ein Satz richtig ist, obwohl er noch nicht ausgesprochen wurde? Die Verfasserin ist der Meinung, dass es ohne *meaningful sentence* kein logischer Wert von *meaninigful sentence* möglich ist, obwohl es scheint, dass die zeitweilige Entstehung von *meaningful sentence* außer Frage steht.

Ein anderes Argument dafür, dass *proposition* der Hauptträger der Richtigkeit ist: Popper relativiert den Richtigkeitsträger zur Sprache – wären zum Hauptträger

der Richtigkeit die Sätze, würde solche Bezeichnung des Wahrheitsträgers zur Relativierung der Wahrheit zu einer bestimmten Sprache führen. Die Annahme, dass *propositions* die Hauptträger der Richtigkeit sind lassen die Unterschiede zwischen den Sprachen missachten und die Richtigkeit von der Sprache unabhängig machen.

Ein Argument dafür, dass der Inhalt der Hauptträger der Richtigkeit ist: Popper schreibt über die Korrespondenz der Sätze mit mehreren Tatsachen, was auf den Inhalt des folgenden Satzes bezogen werden kann: ein Satz korrespondiert mit mehreren Tatsachen, die den logischen Folgen des Satzes, also dessen Inhalt entsprechen.

Setzt man voraus, die Richtigkeit (Falschheit) bezieht sich primär nicht auf Sätze sondern auf Inhalte, muss zu solchen von Popper nicht akzeptierbaren Schlüssen kommen: es gibt eine Bereitschaft zum objektiven Wissen, der Inhalt hat den platonischen Status, objektives Wissen ist kein menschliches Werk oder menschliches Wissen besteht *einzig und allein* in der Entdeckung.

Wie es scheint, sind *propositions* in Poppers Theorie nur ein Schatten der Sätze; der Satzinhalt ist sekundär im Verhältnis zu einem Satz; die Sätze (und nicht die *propositions*) haben logische Folgen; nur Sätze sind korrespondenzfähig. Es ist nicht möglich, einen Satz als einen Element des Wissens zu verstehen, wenn man ihn nicht auf Wahrheit und Falschheit zurückführt; die Sätze als Elemente der Sprache sind für die Objektivierung des Wissens entscheidend.

Welche Folgen für die Wahrheit selbst hat die Betrachtung, dass *meaningful sentence* der Hauptträger der Richtigkeit ist? Der Poppers Meinung zum Trotz darf der Wahrheit weder die Ewigkeit noch die Beständigkeit zugeschrieben werden. Die Wahrheit darf nicht absolut sein, sie muss zu einer bestimmten Sprache relativiert werden. Solch ein Richtigkeitsträger ermöglicht, die Wahrheit von dem Subjekt unabhängig zu machen. Das ist eine gute Grundlage für die Möglichkeiten des objektiven Wissens.

Redaktor: Małgorzata Poglódek

Projekt okładki: Paulina Tomaszewska-Cieply

Redaktor techniczny: Barbara Arenhövel

Korektor: Barbara Jagoda

Copyright © 2010
by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-1937-7

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 17,75. Ark. wyd. 22,5.

Papier offset. kl. III, 90 g

Cena 33 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego

Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

